

לפרשת דברים – תשע"ו

תפקידם הקריטי של המנהיגים מהשורה השנייה

גידי פרישטיק

פרשתנו פותחת את ספר "דברים". כשמו כן הוא, דבריו של משה רבינו לפני הכניסה לארץ ישראל. בפרשתנו סוקר משה לפני העם את חטא המרגלים ואת המלחמות עם עמי הסביבה אחרי קריאת משה אליהם לשלום. היכן נעלמו מנאומי זה של משה כל חטאי העם האחרים שהיו לאורך כל המסע במדבר?! – אין איזכור לפרשת המתאוננים בתבערה, לקברות התאוה, לסיפור קרח, מי מריבה, מעשי הזנות של העם עם בנות מואב. על כל האירועים הדרמטיים הללו משה מדלג. מדוע?

לצורך מענה על שאלה זו יש צורך בהתחקות אחר מבנה נאומו של משה. לפני שמשה מדבר על חטאם של המרגלים, הוא מתאר את הצורך למינוי מנהיגות זוטרה של "שופטים ושוטרים" כעצתו המועילה של יתרו. למרות שמנהיגות ביניים זו כנראה הצליחה בתפקידיה והקלה על משה בטורח, במשא ובריב, היא כנראה לא עמדה בדרישה בסיסית המצופה ממנהיגים נבחרים לצידו ולעזרתו של המנהיג.

מנהיגות ביניים זו (להוציא את כלב ויהושע) הייתה חסרת אמונה ביחס לחזון המנהיגות הנחושה של משה ביחס לכניסה לארץ ישראל. מנהיגים אלו לא הזדהו באופן מוחלט במעבר החד שבין עבדות לחירות, ותודעת שליחותם לא השתוותה לתודעת שליחותו של מנהיגים משה. חטא זה של המנהיגים המרגלים מבטא את חוסר האמונה בצדקת הדרך ואת חוסר הביטחון בשליחות שהוטלה עליהם ממשה. אי לכך, חטא המרגלים הוא ראש ושורש לכל חטאי המדבר האחרים שמשה לא הזכיר בנאומו בפרשתנו. משה מרמז שעם כאלה מנהיגים ("מסיעות הקואליציה") מיותר להזכיר לאן הגענו. כשיש חטא עוצמתי כזה במנהיגות לצידו של משה, כל החטאים האחרים נמשכים ממנו ולכן משה מייתרם לגמרי מנאומו. הנפילות שהעם נפל במסע במדבר באות הן מן הנפילות של המנהיגות של השורה השנייה שאינה מצליחה לעמוד ברף גבוה של רוח וחזון.